

Protocol

Meldcode Kindermishandeling

Protocol

Meldcode Kindermishandeling

Vlaardingen april 2012

*Samengesteld door het zorgteam van het Lentiz
Geuzencollege*

Inleiding

De meldcode is een stappenplan

Voor u ligt het protocol Meldcode kindermishandeling. Per mei 2012 is het onderwijs wettelijk verplicht om op school met de Meldcode kindermishandeling te werken, wanneer men signalen opvangt van kindermishandeling/huiselijk geweld.

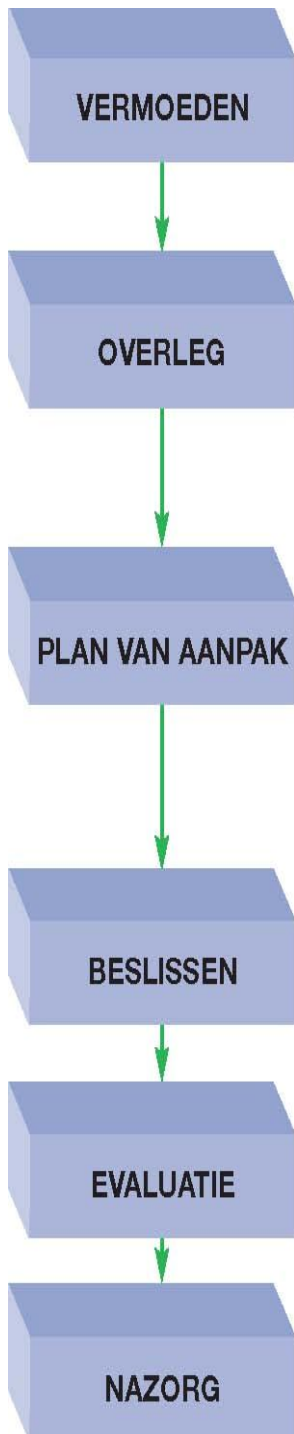
Dit protocol is tot stand gekomen tijdens de regionale aanpak kindermishandeling (RAAK) en is geschreven door het zorgteam van de verschillende Geuzencollege locaties. Bij deze mensen kunt u ook terecht voor vragen.

De meldcode kunt u zien als een stappenplan waarmee docenten/zorgteam werken wanneer er zorgende signalen zijn over een leerling. Het stappenplan betekent niet per definitie dat er een melding gedaan zal worden bij het advies punt kindermishandeling. Het protocol is een stappenplan om aan de slag te gaan met de zorgende signalen. Belangrijk is dat de docent/mentor in samenwerking met het zorgteam het stappenplan volgt en niet hier zelf mee aan de slag gaat.

Inhoud

Stappenplan bij een vermoede van kindermishandeling voor beroepskrachten in het voortgezet onderwijs.....	blz. 05-13
<u>Signalen kindermishandeling.....</u>	blz. 14 -15
<u>Observatieformulier opvallend gedrag</u>	blz. 16
<u>Plan van aanpak-formulier</u>	blz. 17
<u>Professionele houding naar de betrokken leerlingen/gezin.....</u>	blz. 18 – 19
<u>Gesprek met ouders.....</u>	blz. 20 – 22
<u>Informatie over Bureau Jeugdzorg en het advies &Meldpunt Kindermishandeling.....</u>	blz. 23 – 25

Stappenplan bij een vermoeden van kindermishandeling voor beroepskrachten in het voortgezet onderwijs

Stap 1: de beroepskracht heeft een vermoeden

- observeren, aantekeningen maken- zie [signalenlijst](#)
- informatie feitelijk weergeven.
delen van de zorg met iemand (van het zorgteam) en [observatieformulier invullen](#)

Stap 2: de beroepskracht bespreekt zijn onderbouwde vermoeden met iemand van het zorgteam

- bespreken informatie
- (eventueel) extra gegevens
- [plan van aanpak formulier](#) invullen, taken verdelen.

Stap 3: het uitvoeren van het gemaakte plan van aanpak

Mogelijkheden zijn:

- melden intern zorgteam
- gesprek met leerling
- consultatie externen, zoals AMK/ CJG/ Jeugdzorg
- praten met de ouders thuis of op school
- bespreken van de casus in het ZAT
- onderzoek jeugdarts
- melden in SISA

Stap 4: beslissing

- hulp op gang brengen
- melden bij AMK
- uitsluitend in crisissituaties melden bij de politie
- de Raad voor de kindbescherming

Stap 5: evalueren

- de overleggroep evalueert en stelt zo nodig bij

Stap 6: nazorg

- blijf het kind volgen
- eventueel overleggroep bijeenroepen

N.B. Elke persoon houdt op elk moment de mogelijkheid en de verantwoordelijkheid om contact op te nemen met het AMK voor consultatie

Stap 1: Vermoeden

- a u heeft zelf een vermoeden
- b iemand (bijvoorbeeld een ander kind) vertelt u een zorgwekkend verhaal over een kind uit uw klas
- c een kind neemt u in vertrouwen over de eigen situatie

*a/b Als u een vermoeden heeft, of een ander vertelt u een zorgwekkend verhaal over een kind uit uw klas, dan

- **observeert** u het kind gedurende een aantal dagen heel goed, let hierbij op opvallend gedrag of onverklaarbare lichamelijke afwijkingen (zie [signalenlijst](#));
- **noteert** u wat u aan signalen bij de leerling opmerkt. Dit worden uw persoonlijke aantekeningen.
- **overlegt** u met mensen die u **informatie** kunnen geven, zoals iemand uit het zorgteam. U kunt het [observatieformulier](#) invullen.
- blijft u aan de **vertrouwensrelatie** met het kind bouwen;
- bepaalt u een **tijdslimiet** voor deze fase (maximaal één maand).

* c Als een kind u in vertrouwen neemt, dan

- **luistert** u rustig naar hetgeen het kind u te vertellen heeft en reageert u niet emotioneel of paniekerig. U neemt het kind serieus;
- **noteert** u wat het kind verteld heeft. Dit worden uw persoonlijke aantekeningen;
- zie verder ad a/b.

Aan het einde van deze fase besluit u:

1. Het vermoeden is onterecht

Er is een andere reden voor het gesignaleerde gedrag.

2. Er is geen bevestiging van het vermoeden

U blijft nauwkeurig registreren wat u bij het kind opvalt of wat u verteld wordt.

Na twee maanden bekijkt u uw aantekeningen opnieuw.

3. U twijfelt en/of u vindt een bevestiging van uw vermoeden

Dit wordt ingebracht in de overleggroep (stap 2).

Aanbevelingen stap 1: vermoeden

- *Accepteer kindermishandeling als één van de vele mogelijke oorzaken van onverklaarbaar/opvallend gedrag van een kind. Probeer in deze fase het beeld completer te krijgen. Speel geen politieagent: het is niet de taak van de docent om spoorwerk naar de dader te doen. Ga uit van het signaal, uitgezonden door het kind of door een derde. Blijf (het gedrag van) het kind aandachtig volgen, dat wil zeggen observeren en noteren wat je ziet en hoort, maar voorkom een uitzonderingspositie van het kind.*
- *Indien een kind u in vertrouwen neemt, beloof dan **nooit aan het kind absolute geheimhouding**. Beloof dat u geen volgende stap zult nemen zonder dat met het kind besproken te hebben. Steun het kind in het feit dat het zijn geheim verteld heeft (zie verder bijlage 3: Houding naar de betrokken leerling).*
- *Het vertrekpunt van uw inzet blijft de zorg die u, met de ouders, voor het kind hebt.*
- *Ga zorgvuldig om met de privacy van het kind en van de ouders.*
- *Ga niet overhaast te werk. Wie iets wil bereiken moet langzaam en zorgvuldig handelen. Betrek anderen tijdig en niet pas dan, wanneer het voor u 'zo niet langer kan': dan bent u te lang zelf bezig geweest en geeft u anderen niet de tijd rustig aan het werk te gaan.*
- *Vertrouw op uw intuïtie en houd dat niet voor uzelf: praat erover.*
- *In Nederland is er een officieel meldpunt voor kindermishandeling: het Advies en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). Tel: 0900-1231230*

Stap 2: Overleg

- U roept de volgende personen (overleggroep: zorgteam) bijeen:
 - Zorgcoördinator
 - Leerlingbegeleider
 - Schoolmaatschappelijk werker.
- Eén persoon is verantwoordelijk voor de **coördinatie** en de **voortgang**; bij voorkeur is dit de zorgcoördinator.
- U kunt gebruik maken van het observatieformulier (zie bijlage)
- Indien nodig overlegt u of iemand anders bijvoorbeeld met het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). Dit kan anoniem.
- De overleggroep bekijkt welke gegevens over dit kind beschikbaar zijn; dit wordt ook vastgelegd.

- De zorgcoördinator let ook op de **tijd** en stelt een **tijdslimiet** voor deze fase.

Als de overleggroep aan het eind van deze fase **geen bevestiging** van het vermoeden heeft, dan:– blijft u alert

- blijft u bouwen aan de vertrouwensrelatie met het kind;
- noteren u en de overleggroep in hun agenda dat ze na een bepaalde periode nog eens samen overleggen over het gedrag of lichamelijke gesteldheid van het kind.

Indien er een **redelijk vermoeden** bestaat van kindermishandeling, maakt de overleggroep een **plan van aanpak** (zie bijlage)

Aanbevelingen stap 2: overleg

- *Als overleggroep draag je samen de verantwoordelijkheid. Het is dan ook heel belangrijk steeds te overleggen voordat er iets wordt ondernomen.*
- **Privacy**
Wanneer persoonlijke aantekeningen zijn gemaakt, is het belangrijk deze goed op te bergen, het liefst zonder naam. Zodra het mogelijk is, worden deze aantekeningen weer vernietigd.
- *De taak van de school met betrekking tot kindermishandeling is het signaleren en het aankaarten ervan bij de ouders en bij de verantwoordelijke instanties. De school is **niet** verantwoordelijk voor de verandering van de situatie of voor de hulpverlening.*

Stap 3: Plan van aanpak

In stap 2 is besloten tot een **plan van aanpak**. Mogelijke stappen zijn:

a melden intern zorgteam

b een gesprek met de leerling

c consultative externen, zoals AMK, BJZ, CJG.

d een gesprek met de ouders of een huisbezoek door jeugdverpleegkundige of schoolmaatschappelijk werker;

e bespreken van de casus in het Zorg Advies Team (ZAT)

f jeugdarts het kind laten oproepen voor onderzoek

g melden in SISA

Ad a Melden intern zorgteam

Het zorgteam (de zorgcoördinator, de leerlingbegeleider en de schoolmaatschappelijk werker) gaat intern in overleg over de te nemen stappen.

Het team kan een analyse maken van waarnemingen en verzamelt feitelijke informatie

Het team heeft een beeld van de verzorgingssituatie van het kind en de draaglast/kracht van ouders

Ad b Een gesprek met de leerling

Overleg in het zorgteam wie het beste met de leerling in gesprek kan gaan.

Ad c. Consultatie externen

Iemand van het zorgteam consulteert het AMK. (De Jeugdgezondheidszorg heeft een structureel overleg met het AMK. Deze geeft advies over de verdere stappen die genomen kunnen worden. De resultaten van het gesprek met het AMK worden doorgesproken in het zorgteam. Naar aanleiding hiervan wordt het plan van aanpak eventueel bijgesteld.

Ad d Een gesprek met de ouders op school of een huisbezoek

Overleg binnen het zorgteam, welke persoon het beste met de ouders kan spreken.

Bereid het gesprek goed voor in het zorgteam.

Overleg na afloop van het gesprek in de overleggroep over verdere stappen

De jeugdverpleegkundige van CJG of de schoolmaatschappelijk werker kunnen het gezin thuis bezoeken. Er wordt verslag gemaakt en dit wordt overlegd in het zorgteam.

Ad e Het bespreken van de casus in het Zorg Advies Team (ZAT).

Elke zes weken is er een ZAT-overleg op school. Deelnemers aan het ZAT zijn de leden uit het interne zorgteam en externen zoals: leerplichtambtenaar, jeugdarts, iemand van het Steunpunt Jongeren, iemand van Bureau Jeugdzorg. Zij bespreken met elkaar de hulpvraag die is voorgelegd door de zorgcoördinator.

Ad f De jeugdarts roept het kind op voor onderzoek

De jeugdarts kan een kind oproepen voor onderzoek, nadat de school de zorgen heeft besproken met de ouders;

De jeugdarts onderzoekt de leerling en spreekt met de ouders;

De resultaten worden in de overleggroep ingebracht voor zover ze betrekking hebben op het vermoeden van kindermishandeling, rekening houdend met de privacy van het kind.

Ad g. Melden in SISA.

Sisa staat voor Signaleren en Samenwerken. In het zorgteam is minstens één iemand geautoriseerd om melding kunnen te maken in het signaleringssysteem SISA. Aangesloten zijn o.a. leerplicht, jeugdzorg, politie, onderwijs en CJG.

Aanbevelingen stap 3: plan van aanpak

- *Als het kind met u gesproken heeft, praat dan niet met de ouders zonder het kind daarvan in kennis te stellen. Afhankelijk van de leeftijd kan je met het kind afspreken wat je wel en niet met ouders bespreekt.*
- *Bepaal voor u het gesprek gaat voeren met de ouders, wat het doel van uw gesprek is. O.a. nagaan of de ouders uw zorgen herkennen. Vaak is uw zorg delen met de ouders de beste ingang: blijf bij welk concreet gedrag u ziet bij het kind, herkennen ouders de signalen van hun kind ook in de thuissituatie? Bespreek niet uw vermoedens, stel open vragen en zeg dat u op zoek bent naar de oorzaak/ de aanleiding van het voor het kind ongewone gedrag.*

Spreek af welke vervolgacties worden ondernomen, b.v een docent zal er binnen de school met intern begeleider over spreken (zie bijlage gesprek met de ouders).
- *Praten met de ouders kan vele gevolgen hebben. Zo kan door een gesprek een deel van de vermoedens onterecht blijken. Ook voelen sommige ouders zich al geholpen als u hun zorg blijkt te delen en u de problemen bespreekbaar hebt gemaakt. Maar uw vermoeden kan ook worden gesterkt. Onderbouwing van uw vermoeden en het delen van uw zorgen in de overleggroep zijn dan de volgende stappen.*
- *Ouders kunnen het gesprek zien als bewijs van de loslippigheid van hun kind en van uw bemoeizucht. Voor aandachtspunten, zie bijlage 4: gesprek met de ouders.*

- *Wanneer u zich afvraagt hoe u het beste een gesprek met de ouders kan voeren is het altijd mogelijk advies te vragen bij het AMK.*
- *Huisbezoeken bieden goede mogelijkheden om het samenspel tussen ouders en kinderen te observeren.*
- *Zorg ervoor dat ouders met slechts 1 of hooguit 2 personen uit uw school te maken krijgen gezien de vertrouwensrelatie die tot stand dient te komen.*
- *Vanzelfsprekend heeft het betreffende kind behoefte aan steun en hulp. Bekijk wie het kind het beste ondersteuning kan bieden.*

De beoordeling van de resultaten zal tot een **beslissing** moeten leiden:

1. Er is geen sprake van kindermishandeling:

er vindt geen verdere actie plaats (zie stap 6);

2. Er bestaat twijfel over (het vermoeden van) kindermishandeling:

er kan nu tot een extra observatie periode besloten worden, het verdient de voorkeur af te spreken wat er geobserveerd gaat worden en hoe lang (zie stap 6);

3. Er bestaat geground vermoeden of zekerheid over kindermishandeling:

zie stap 4.

Stap 4: Beslissen

• Hulp aan ouders

Als ouders het probleem onderkennen en mee willen werken aan verandering van hun situatie, kan de overleggroep hulp aanbieden of verder verwijzen.

• Melding bij Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK)

Als het vermoeden geground is en de zorg over het kind blijft bestaan, dan is de enige mogelijkheid een melding bij het AMK. Dat kan het zorgteam in overleg met de jeugdarts of de jeugdverpleegkundige van de CJG doen, of de andere ZAT partners. Met de directie van de school wordt altijd eerst overlegt voordat er daadwerkelijk een melding bij AMK wordt gedaan. Wanneer directie akkoord gaat met een melding vanuit school kan er in de overleg groep besproken worden wie gaat melden bij het AMK.

• Na de melding ligt de verantwoordelijkheid voor het op gang brengen van hulpverlening mede bij het AMK. Het gaat hier om vrijwillige hulpverlening. Als dat niet lukt, terwijl de situatie ernstig blijft, dan zal het AMK de Raad voor de Kinderbescherming inschakelen. De melder wordt hiervan op de hoogte gesteld.

- Uitsluitend in een crisissituatie voor het kind kan men direct melden bij de politie en via het AMK of BJZ bij de Raad voor de Kinderbescherming. Een melding bij de Raad kan **niet** anoniem.

Aanbevelingen stap 4: Beslissen

- *Als ouders zelf hulp willen, dan zullen de ouders in het algemeen naar BJZ worden verwezen.*
- *Voor elke zaak rondom een vermoeden van kindermishandeling kan advies worden gevraagd bij het AMK zonder de naam van het kind en/of ouder te noemen.*
- *Wanneer een vermoeden van kindermishandeling gemeld wordt bij het AMK, moet men rekening houden met de tijd die het AMK nodig heeft om informatie te verzamelen en mensen te mobiliseren.*
- *Soms moet men bij een zaak wachten op een gunstig moment om in te kunnen grijpen of om iets in beweging te kunnen zetten. Melden bij het AMK maakt de kans dat dit lukt groter.*
- *Bij de politie is melding mogelijk wanneer men aangifte wil doen omdat het een strafbaar feit betreft. Dit kan niet anoniem. De politie doet aan opsporing en start een strafrechtelijk onderzoek.*

Stap 5: evaluatie

- Het zorgteam evalueert datgene wat er is gebeurd en de procedures die zijn gevolgd;
- Zo nodig wordt de zaak ook doorgesproken met andere betrokkenen;
- Zo nodig worden verbeteringen in afspraken en/of procedures aangebracht;
- Besluit welke informatie in het leerlingdossier wordt vastgelegd. Ouders hebben recht op inzage in het kinddossier.

Aanbevelingen stap 5: evaluatie

- *Leg op schrift vast hoe er gewerkt is. (stappen, acties, besluiten).*
- *Het is van belang op van tevoren vastgestelde tijdstippen met direct betrokkenen een tussentijdse evaluatiebijeenkomst te plannen.*

Stap 6: nazorg

Leerling/ouders:

- Los van de gekozen weg, blijft de beroepskracht van school zeker vier maanden na evaluatie het gedrag van het kind nauwkeurig volgen.
- Blijf het kind steunen.
- Indien er aanleiding toe is, roept de docent het zorgteam opnieuw bij elkaar (stap 2)
- Bij blijvende twijfel wordt bij het AMK gemeld.
- Als gebleken is dat het vermoeden niet gegrond was, kunnen de werkaantekeningen worden vernietigd en kan het dossier met betrekking tot dit kind afgesloten worden.

Betrokken beroepskracht/overleggroep:

- De zorgen rondom een leerling kunnen bij de beroepskracht/overleggroep allerlei twijfels en gevoelens losgemaakt

hebben. Het is van belang dat er ook nazorg voor hen beschikbaar is.

Aanbevelingen stap 6: nazorg

- *Sta open voor ondersteuning om uw eigen machteloosheid en teleurstellingen te hanteren wanneer onverhoopt toch blijkt dat de hulpverlening anders verloopt dan u had gedacht.*
- *Het belang van het bieden van ondersteuning aan het kind moet niet onderschat worden. Veel mensen die in hun jeugd mishandeld of misbruikt zijn, hebben het gered doordat andere volwassenen zich om hen bekommerden.*
- *Iedere medewerker heeft recht op een veilige werkplek om om deze stappen te kunnen ondernemen. De werkgever dient hiervoor de voorwaarden te scheppen (arbo-wet).*

Signalen van kindermishandeling (12-18 jaar)

Er zijn geen signalen waaruit je direct de conclusie kunt trekken dat een leerling slachtoffer is van kindermishandeling, in welke vorm dan ook. Een signaal is wel voldoende om alert te blijven. Dit kan ervoor zorgen dat meer signalen gezien worden en dan is het noodzaak om deze te bundelen. Deze signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling op school te onderbouwen, niet om kindermishandeling te bewijzen. Vrijwel alle signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben.

Leerling lichamelijk:

- blauwe plekken, snij-krab-en bijtwonden, brandwonden, botbreuken
- regelmatig ziek, buikpijn, hoofdpijn, flauwvallen, ziek, oververmoeid
- hongerig, eetstoornis
- stinken, onverzorgd, regelmatig vieze kleding

Leerling lichamelijk specifiek bij seksueel misbruik:

- pijn in bovenbenen, pijn bij lopen/zitten, plasproblemen, regelmatig urineweginfecties, zwangerschap, soa's.

Leerling gedrag:

- agressief, vernielzucht, ruzies
- negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- negatief lichaamsbeeld
- weinig spontaan, timide, depressief, lusteloos, passief
- nerveus, hyperactief
- zich anders gedragen wanneer ouders erbij zijn
- zeer meegaand en volgzaam zijn
- overdreven aanhankelijk naar volwassenen
- wantrouwend naar volwassenen
- plotselinge gedragsveranderingen
- het niet gedragen naar zijn leeftijd
- leerproblemen
- verzuimen van school of juist lang rondhangen na schooltijd, weglopen
- alcohol- drugsmisbruik, crimineel gedrag

Leerling gedrag specifiek bij seksueel misbruik:

- afkeer van lichamelijk contact, extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik, veelal wisselende seksuele contacten met leeftijdsgenoten, uitdagend kleden.

Signalen ouder/gezin:

- onverschilligheid over het welzijn van het kind
- regelmatig negatieve uitlatingen over het kind
- het aangeven het zelf allemaal niet meer aan te kunnen
- het regelmatig afzeggen van afspraken op school
- het regelmatig ziekmelden van het kind
- druk op het kind zetten om te presteren, irreële verwachtingen hebben van het kind
- verslaafd zijn of ernstig (psychisch) ziek zijn
- slechte hygiëne
- regelmatig verhuizen en regelmatig veranderen van huisarts
- samengaan van stressvolle omstandigheden zoals slechte huisvesting, financiële problemen, relatieproblemen, scheiding, partnermishandeling
- alleenstaande ouder, sociaal isolement

Observatieformulier - leerling opvallend gedrag

Nummer leerling(e): jongen/meisje

Leeftijd/groep: Medewerker:

1. Het opvallende gedrag bestaat uit:

2. Sinds wanneer vertoont het kind opvallend gedrag?

3. Is er de laatste tijd iets in het gedrag of in de situatie van het kind veranderd?

4. Hoe is de uiterlijke verzorging van het kind, zoals kleding en dergelijke?

5. Zijn er opvallende veranderingen in de schoolresultaten?

6. Hoe is de verhouding tot de medeleerlingen?

7. Hoe is de verhouding tot vrouwelijke/mannelijke docenten?

8. Hoe is het contact tussen de school en de ouders?

9. Zijn er bijzonderheden over het gezin te melden? Indien mogelijk ook de bron vermelden (vermoeden of feit).

10. Wat is er bij u bekend over eventuele broertjes en zusjes?

Conclusie:

Hoe gaan we verder:

Volgens de Wet op Persoonsregistraties hebben ouders het recht op inzage en correctie in het dossier van hun kind. Daarom dienen gegevens in het dossier zorgvuldig en zo objectief mogelijk te worden beschreven. Persoonlijke werkaantekeningen zijn daar geen onderdeel van. Het dossier en niet ter inzage voor ouders. Het is daarom belangrijk zeer zorgvuldig om te gaan met deze werkaantekeningen. Zet deze niet op naam. Zodra het mogelijk is vernietigt u ze.

Plan van aanpak-formulier

Reden plan van aanpak:

Mogelijkheden plan van aanpak:

	wie	wanneer	Uitkomst/resultaat
Melden bij intern zorgteam			
Invullen observatieformulier			
Gesprek met leerling door zorgteam			
Consultatie externen, zoals AMK, CJG/Jeugdzorg			
Praten met ouders op school/thuis			
Bespreken van de casus in het ZAT			
Onderzoek jeugdarts			
Melden in SISA			

Anders			

<i>evaluatie</i>	<i>vervolgafspraken</i>	dd
------------------	-------------------------	----

Een professionele houding naar de betrokken leerling/gezin

Het doel van een school is leerlingen lesgeven. Daarnaast is er de zorg voor het wel en wee van de leerlingen. Een schoon, veilig en goed schoolklimaat verhoogt het werkplezier van de leerling en de beroepskrachten.

Helaas kunnen leerlingen soms zelf of in de thuissituatie in een crisis terecht komen. Leerlingen rekenen dan op steun vanuit de school. Een begeleidende beroepskracht moet daarom waken voor een te grote betrokkenheid. Om goed hulp te kunnen geven is een balans nodig tussen afstand en nabijheid. Genoeg afstand om een stap terug te kunnen doen om te overzien wat er allemaal speelt. Beroepskrachten op school zijn geen professionele hulpverleners. Juist daarom is een zekere professionaliteit vereist om de ondersteuning van de leerling ter hand te nemen. Sleutelbegrippen hierbij zijn: transparantie, erkenning, begrip, durf en kunde.

Met *transparantie* wordt bedoeld dat je een bepaalde mate van openheid hebt. Je denken, voelen en handelen moet met elkaar overeenkomen. Transparantie houdt niet in dat je steeds verantwoording moet afleggen voor je daden. Je moet wel bereid zijn met in achthouding van het recht op privacy, je bedoelingen en interventies toe te lichten.

Erkenning betekent dat je bereid bent de leerling te accepteren zoals die is. Dit betekent ook dat je het antwoord van de leerling op jouw vragen respecteert. Aandachtspunten hierbij zijn:

- luister rustig naar wat het kind te zeggen heeft
- neem het kind serieus, trek zijn/haar verhaal niet in twijfel
- steun het kind in het feit dat het zijn/haar geheim verteld heeft

Bij *begrip* gaat het om het vermogen je in te leven in de gevoelens van de leerling en om zijn gedrag te zien in het licht van zijn omstandigheden. Je voelt gevoelens aan, maar maakt ze niet tot je eigen gevoelens (afstand/nabijheid).

Aandachtspunten:

- versterk het zelfvertrouwen van het kind door het aandacht en vertrouwen te geven en het te prijzen voor positief gedrag en werk;

- bied het kind mogelijkheden zich te blijven uiten: door te praten, te tekenen of te schrijven;
- het kind kan buitensporig gedrag vertonen; wees daarop bedacht en stel ook grenzen; overleg met derden als u daaraan behoefte heeft.

Bij crisisbegeleiding is *durf* nodig om doortastend te handelen. Een leerling in crisis heeft de neiging het contact met de werkelijkheid en zijn omgeving te verliezen. Je moet resoluut het contact aangaan en de leerling actief terugbrengen en houden in het hier en nu. Tijdens een gesprek moet je durven doorvragen. Aandachtspunten hierbij zijn:

- beloof geen absolute geheimhouding, maar beloof wel dat u niets buiten medeweten van het kind om zult doen
- zeg dat u wilt zijn voor de leerling; u hoeft niet onmiddellijk te weten wat er gebeuren moet;
- wees duidelijk en consequent
- voorkom een te grote uitzonderingspositie voor het kind
- ga na of de situatie op school veilig is
- handhaaf de gang van zaken in de klas, daarmee biedt u het kind stabiliteit.

Je moet de grenzen van je eigen kunnen kennen (*kunde*), weten waartoe je niet in staat bent.

Regelmatig contact en overleg met collega's voor intervisie, consultatie en advies is belangrijk om je handelen te toetsen (= overleg met derden).

In alle fasen van persoonlijke crisis speelt onmacht een cruciale rol. Wanneer je je eigen onmacht kunt en durft te aanvaarden kun je een leerling werkelijk helpen.

Algemene aandachtspunten:

- het contact van de docent met de ouders zal zich voornamelijk blijven richten op het functioneren van de leerling op school;
- wees zorgvuldig met de privacy van kind en ouders;
- als het kind bekend is bij het AMK en het verandert van school, dan is het van groot belang dat het AMK hiervan op de hoogte gesteld wordt;
- het belangrijkste is dat het kind zich door u gesteund voelt en het vertrouwen heeft dat er een manier is om te zorgen dat de mishandeling ophoudt.

Daarnaast is het belangrijk dat de schoolleiding een visie heeft op leerlingbegeleiding.

Dit dient te zijn vastgelegd in het schoolbeleid en geconcretiseerd in een protocol.

Hierbij moet ook zijn opgenomen op welke wijze de docenten hun kennis en inzicht kunnen verdiepen en ondersteuning kunnen krijgen vanuit de schoolleiding.

(bron: bewerking van: evenwicht, crisisbegeleiding van leerlingen. Reeks schoolpraktijk leerlingbegeleiding KPC/EPN 1998)

Gesprek met de ouders

In het protocol “Vermoeden kindermishandeling voor docenten in het primair onderwijs” komt het gesprek met ouders voor in stap 3, nl. in de uitvoering van het plan van aanpak. Er is dus al het één en ander aan vooraf gegaan. U hebt als docent uw eigen waarnemingen onder woorden gebracht, de feitelijkheden op een rijtje gezet, u hebt overleg gehad in een overleggroep, er is een plan van aanpak opgesteld en nu is het de taak om de zorgen die er over dit kind zijn, te delen met de ouders middels een of meerdere gesprekken.

In veel gevallen is er met het kind besproken dat er overleg zal zijn met de ouders over wat het kind met u besproken heeft. Wanneer het kind hier moeite mee heeft, kan dit aanleiding zijn om eerst nog wat tijd in te ruimen om nog een paar keer met het kind hierover te praten.

Het doel van een gesprek is om de zorgen over datgene wat er waargenomen is bij het kind, aan gedrag of concrete lichamelijke verschijnselen, met de ouders te delen.

Uitgangspunten hierbij zijn:

- bespreek wat u ziet bij het kind, bespreek niet uw vermoedens;
- ga er vanuit dat ouders het beste voor hun kinderen willen en dat is ook wat u wilt: daar zit uw gemeenschappelijke noemer.

U hoeft geen schuldvraag aan de orde te stellen; u doet een beroep op de zorg bij de ouders voor hun kind en u bent een belangrijk persoon aan wie ouders hun kind vijf dagen per week toevertrouwen. Dit delen van de zorgen is een proces en vraagt om een procesmatige aanpak.

Stappen in een procesmatige aanpak:

1. Afwegingen voor het gesprek:

- voer je het gesprek met de ouder(s) alleen of samen met iemand uit het zorgteam.
- nodig je beide ouders expliciet samen uit: legt u deze keuze voor aan één ouder of laat je dit aan de ouders over.

Ook het kind kan hier een adviserende stem in hebben.

2. Spreek de zorg om het kind uit:

– Ik heb uw kind nu keer/maanden gezien/in de klas. Ik maak me zorgen om een aantal dingen die ik graag met u/jou/jullie zou willen bespreken. Vindt u dit goed?

3. Bespreek de signalen één voor één.

– beschrijf het signaal in concrete verschijnselen/waarneembaar gedrag, bijvoorbeeld: “Het is mij opgevallen dat uw kind zich niet wil uitkleden voor de gymles”.

– vraag of dit signaal herkend wordt: “Is dit u/jullie wel eens opgevallen?Gebeurt dit thuis ook wel eens?”, “Hoe lang is dit al zo?In welke situaties gebeurt dit?”

– vraag of ouders een idee hebben waar dit vandaan komt: “Hebben jullie enig idee waar dit vandaan komt? Wat vinden jullie ervan?”

– spreek indien nodig uw zorg uit over dit signaal: “Ik maak me er toch zorgen over dat uw kind dit doet/heeft.”

4. Ouders delen de zorg / Ouders nemen de zorg over

U kunt zorgen niet delen met ouders, wanneer het niet de zorgen van beide partijen zijn. Het kan geruime tijd in beslag nemen om zover te komen. Wanneer ouders datgene wat u hebt waargenomen absoluut (nog) niet kunnen waarnemen, is het van het grootste belang om bij dit onderdeel stil te blijven staan en niet naar de volgende stap te gaan. U kunt ouders in zo'n geval bijvoorbeeld vragen om het kind eens een tijdje te observeren en op te letten of ze dan toch het gedrag waarnemen dat u als docent genoemd hebt. In een volgende afspraak kunnen jullie het er dan weer over hebben. Een andere mogelijkheid is om te vragen of de ouder(s) een ochtendje in de klas willen bijwonen. Zolang ouders absoluut niet (kunnen) zien/waarnemen wat u zojuist hebt besproken, is delen van de zorg niet aan de orde.

Emoties

In deze fase kunnen emoties een grote rol spelen. Ouders kunnen bv. boos worden; ouders kunnen zich tekort voelen schieten en zich hier schuldig over voelen; ouders kunnen zich schamen over het door u beschreven gedrag van hun kind.

Ouders kunnen door hun emoties op heel verschillende manieren reageren/ermee omgaan. Daarom is het altijd verstandig om naar de reactie van de ouders expliciet te vragen, bv. met: “Ik zie dat ik u ermee overrompel; ik zie dat het voor u moeilijk is dat ik hier nu mee gekomen ben; hoe ligt dit voor u?”

Wanneer ouders boos worden, dan is een manier om met deze boosheid/agressie om te gaan bijvoorbeeld het onder woorden brengen van de waargenomen boosheid en het onder woorden brengen van de eigen angst voor hun boosheid: "Ik zie dat u boos bent, en ik vind dat moeilijk, het maakt mij onzeker".

Wanneer je als docent emotioneel erbij betrokken bent, wanneer je persoonlijk geraakt bent door wat je gezien en/of gehoord hebt van het kind, is het goed dit aan te geven, om dit onder woorden te brengen, dat het je persoonlijk erg raakt. Zolang de emoties de overhand hebben, is er geen gelegenheid om de ouders de concrete, zakelijke informatie te geven. Laat staan naar een volgende stap te gaan. Pas wanneer de emoties een plaats hebben gekregen, is er gelegenheid om de ouders concrete, zakelijke informatie te geven.

Verduidelijking vragen

Bij iedere stap is het van belang te vragen wat de ouders ervan vinden, of zij het genoemde herkennen. Vraag ook door als iets niet helemaal duidelijk is. "Wat bedoel je daar precies mee? Begrijp ik goed dat u zegt dat...".

Er kunnen dus meerdere gesprekken nodig zijn, voordat u op één lijn zit met de ouders wat betreft het waarnemen van de door u gesignaleerde verschijnselen, gedragingen van hun kind.

Het delen van de zorg en het overnemen van de zorg zijn dan de volgende stappen die de ouders moeten maken. Het is van groot belang het waargenomen ook dan nog over langere tijd te volgen en bij te houden in een logboek, waarin ook de gemaakte afspraken worden genoteerd en bijgehouden. Wanneer u deze fase hebt bereikt, dan zijn de ouders een belangrijke steun in het verder zoeken naar een mogelijke oorzaak van het zorgelijke gedrag van hun kind en kunnen ouders ook heel goed aangeven en meedenken over de verdere hulp die zij denken nodig te hebben.

Informatie over Bureau Jeugdzorg en het Advies & Meldpunt Kindermishandeling (AMK)

Sinds januari 2003 is het AMK opgenomen als onderdeel van het Bureau Jeugdzorg. Op dit moment kunnen het Bureau Jeugdzorg en het AMK echter afzonderlijk van elkaar benaderd worden. Onder druk van de nieuwe Wet op de jeugdzorg zal de toegang naar het Bureau Jeugdzorg in 2004 enigszins anders geregeld worden. De wijze van aanmelding is nu als volgt.

Werkwijze Bureau Jeugdzorg

Bureau Jeugdzorg biedt informatie, advies, begeleiding en hulp aan jongeren tot 18 jaar en hun ouders en/of verzorgers, beroepskrachten of andere betrokkenen op psychosociaal of opvoedkundig gebied. Daarnaast is het Bureau Jeugdzorg de toegang tot de geïndiceerde jeugdhulpverlening en zorgt het indien nodig voor een adequate doorverwijzing naar andere vormen van zorg.

Wanneer men zich als beroepskracht/overleggroep zorgen maakt over een kind of jongere kan men hem/haar en/of de ouders doorverwijzen naar Bureau Jeugdzorg als de ouders zelf hulp willen. Indien uit de aanmelding blijkt dat er een hulpvraag is, volgt een screening. In dit gesprek wordt samen met de cliënt bekeken wat de problemen zijn en wat de

hulpvraag is. Van dit gesprek wordt een verslag gemaakt. Het screeningsverslag wordt intern besproken in een multidisciplinair team. Hier wordt beoordeeld welke hulp nodig is. Er wordt een advies gegeven over het vervolgtraject.

Dit advies wordt met de cliënt besproken.

Wanneer er geen vrijwillige hulpverlening op gang komt, dan wordt besproken met de beroepskracht/overleggroep hoe de jongere het beste geholpen kan worden en of een onderzoek door het AMK of de Raad voor de Kinderbescherming nodig is.

Werkwijze AMK (Advies- en Meldpunt Kindermishandeling)

Het AMK streeft ernaar zo laagdrempelig mogelijk te werken en kan telefonisch benaderd worden door allerlei mensen die zich zorgen maken over de situatie van bepaalde kinderen. Dit kunnen mensen zijn die beroepshalve met kinderen te maken hebben, maar ook burens of familieleden. Voor beroepsbeoefenaren, zoals docenten, huisartsen en jgz medewerkers,

is het mogelijk om anoniem te melden. Via het AMK wordt de naam van de melder dan niet bekend gemaakt bij het kind, diens gezin of derden. Na een telefonisch contact zijn er drie mogelijkheden:

Advies:

Hierbij worden geen gegevens geregistreerd over het betreffende kind of gezin. Het AMK komt niet in actie in de richting van cliënten.

Consult:

Ook dit richt zich op degene die belt. Het consult richt zich op het uitvoeren van een advies. De consultvrager wordt begeleid in de, op advies van het AMK, te nemen stappen. Er wordt geen actie ondernomen door het AMK richting cliënt en er worden geen gegevens over cliënten geregistreerd. Er kan wel een dossier op naam van de consultvrager worden aangelegd.

Melding:

Hierbij neemt het AMK alle gegevens op over het kind of het gezin waar melding over wordt gemaakt. Hierop volgt intern een intakeoverleg, waarbij een vertrouwensarts aanwezig is. In dit overleg wordt besloten of het AMK verantwoordelijkheid moet nemen voor de gemelde situatie. De melder krijgt bericht of de zaak is aangenomen en het

AMK verantwoordelijkheid neemt.

Uitgangspunt bij een melding is om zo min mogelijk buiten de ouders/verzorgers om te opereren en zo snel mogelijk contact te leggen met hen zelf (binnen vier tot zes weken). Alleen indien het belang van het kind zich hiertegen verzet wordt dit contact uitgesteld en in eerste instantie huisarts, school e.d. benaderd. Adviezen en hulp door Bureau Jeugdzorg en AMK zijn gratis.

Informatie over de Raad voor de Kinderbescherming

De missie van de Raad voor de Kinderbescherming:

“De Raad voor de Kinderbescherming komt op voor kinderen, die zich in een bedreigende situatie bevinden. De Raad doet dit als overheidsorganisatie pas als andere pogingen niet zijn geslaagd. Indien nodig vraagt de Raad aan de rechter om

de bescherming van een kind te waarborgen. De Raad stelt zich open op en werkt deskundig, zorgvuldig en snel. De Raad beschermt kinderen”.

De Raad voor de kinderbescherming is een overheidsorganisatie, die de wettelijke bevoegdheid heeft om aan de rechter beschermende maatregelen te vragen ten behoeve van kinderen. Wanneer de ontwikkeling van een kind in het gedrang komt, kan de Raad een onderzoek instellen naar de omstandigheden waarin de jongere zich bevindt. Uit dit onderzoek kan een advies volgen voor vrijwillige hulpverlening aan het gezin. Als de problemen niet (meer) met vrijwillige hulp kunnen worden opgelost of als het gezin deze hulp niet wil aanvaarden, dan kan de Raad aan de rechter vragen om de hulpverlening verplicht te stellen. De rechter kan dan een maatregel van kinderbescherming opleggen, waarmee het gezag van de ouder(s) wordt beperkt of ontnomen. Een medewerker van een (gezins)voogdij-instelling wordt aangesteld om het gezin te begeleiden.

Als er sprake is van een ernstige situatie, kan de Raad de rechter verzoeken om een maatregel van voorlopige ondertoezichtstelling (al dan niet met het verzoek om een machtiging uithuisplaatsing) of voorlopige voogdij uit te spreken. In dit geval is de Raad gelegitimeerd om acuut in te grijpen in een gezinssituatie om de belangen van de kinderen veilig te stellen. Bijna altijd zal er dan sprake zijn van een plaatsing van de jongere elders.

De Raad voor de kinderbescherming heeft naast de hierboven beschreven kerntaak van bescherming nog twee kerntaken, namelijk bij (echt)scheiding de rechter desgevraagd adviseren over het ouderlijk gezag en de omgangsregeling en advisering aan de officier van justitie of de kinderrechter in strafzaken van minderjarigen over een opvoedkundig verantwoorde straf.

Hét meldpunt voor (vermoedelijke) kindermishandeling is het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). Indien gewenst zal het AMK de melding doorgeleiden naar de Raad. Alleen in acute- en (levens)bedreigende situaties kunnen het AMK en BJZ direct bij de Raad melden.

Het landelijk telefoonnummer van het AMK is: 0900-1231230. Je wordt door hen doorgeschakeld naar een meldpunt in je eigen regio.

